

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Stanisław

Nazwisko: Pruszkowski

Miejsce urodzenia: Pruski gm. Puchały pow. Łomża

Data urodzenia: --1924

Imię ojca: Szczepan

Imię matki: Rozalia

Dodatkowe informacje:

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów

Stan zachowania

Uwagi

Stanisław Pruszkowski (ur. w 1924 r.) od roku 1945 do sierpnia 1949 był żołnierzem antykomunistycznego Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW) na terenach powiatów Łomża i Wysokie Mazowieckie. Nosił pseudonim "Jastrząb". W okresie komunistycznej amnestii 1947 roku nie ujawnił się. W latach 1947-1949 Stanisław Pruszkowski walczył zbrojnie z komunistycznymi okupantami kraju i ich współpracownikami w szeregach partyzanckiego oddziału NZW pod dowództwem ppor. Stanisława Grabowskiego pseud. "Wiarus", "Szalony". Stanisław Pruszkowski pseud. „Jastrząb” figuruje w zapisach ewidencyjnych oraz w kartotekach PUBP Łomża i WUBP w Białymstoku z lat 1948-1949. Zapisano w nich między innymi, że Stanisław Pruszkowski pseudonim "Jastrząb" to "członek bandy >Wiarusa<", który został „zabity dn. 4 sierpnia 1949 r. we wsi Cwikły-Rupie pow. Łomża” (w obławie grupy operacyjnej UB i oddziału KBW na partyzantów NZW).

Wpis na podstawie zapisów ewidencyjno-kartotecznych.

Stanisław Pruszkowski pseud. „Jastrząb” występuje wraz z kilkudziesięcioma innymi żołnierzami i współpracownikami Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW) w aktach operacyjnych UB z PUBP w Łomży oraz z WUBP i KW MO w Białymstoku z lat 1948-1955 zarejestrowanych jako Sprawa Obiektowa krypt. "Nil-3". Sprawa ta dotyczyła rozpracowania członków Komendy Powiatowej NZW krypt. "Łaba"/ "Podhale" i jej zbrojnych oddziałów - działających na terenie pow. Łomża i pow. Ostrów Mazowiecka w latach 1946-1951. Akta te zawierają m.in. schematy kontaktów członków kilku oddziałów NZW, wykazy członków NZW, w tym członków Komendy Powiatu NZW krypt. "Podhale", raporty, sprawozdania i plany działań UB, spis członków NZW, którzy w roku 1947 ujawnili się w PUBP w Zambrowie, spisy członków NZW z terenów powiatów: Zambrów, Ostrów Mazowiecka i Łomża. Stanisław Pruszkowski pseud. „Jastrząb” figuruje m.in. w obszernym planie działań operacyjnych PUBP w Łomży z dnia 1 września 1949.

IPN Bi 011/14 t. 4 (155/IV/d-e).

Stanisław Pruszkowski pseud. „Jastrząb” występuje wraz ze stu kilkudziesięcioma innymi żołnierzami i współpracownikami Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW) w aktach operacyjnych UB z PUBP w Łomży oraz z WUBP w Białymstoku z lat 1948-1955 zarejestrowanych jako Sprawa Obiektowa krypt. "Nil-4". Sprawa ta dotyczyła rozpracowania członków Komendy Powiatowej NZW krypt. "Łaba" i jej zbrojnych oddziałów - działających na terenie pow. Łomża i pow. Ostrów Mazowiecka w latach 1946-1949. Akta te zawierają m.in. wykazy i spisy członków NZW, raporty, sprawozdania i plany działań UB, schemat organizacyjny Komendy Powiatu NZW krypt. "Łaba" i schemat łączności tej Komendy, spis figurantów ww. rozpracowania obiektowego. Stanisław Pruszkowski pseud. „Jastrząb” występuje m.in. w sprawozdaniu PUBP w Łomży z 29 maja 1952 (na str. 129).

IPN Bi 011/15 (155/IV/e).

Stanisław Pruszkowski pseud. „Jastrząb” występuje wraz z kilkudziesięcioma innymi żołnierzami i współpracownikami Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW) w aktach operacyjnych UB z PUBP Łomża oraz z WUBP i KW MO w Białymstoku z lat 1949-1953 zarejestrowanych jako "Sprawa obiektowa". Sprawa ta dot. rozpracowania i planu likwidacji zbrojnego oddziału NZW pod dowództwem ppor. Stanisława Grabowskiego pseud. "Wiarus", w którym z komunistyczną władzą i jej agenturą walczył m.in. Stanisław Pruszkowski. Akta te zawierają m.in. plany operacyjne UB, meldunki i raporty kilku jednostek UB i MO, charakterystykę i spisy członków ww. partyzanckiego oddziału oraz doniesienia tajnych informatorów UB.

IPN Bi 011/22 t. 3 (161/IV).

Stanisław Pruszkowski pseud. „Jastrząb” figuruje wraz ze stu kilkudziesięcioma innymi żołnierzami i współpracownikami Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW) w aktach operacyjnych i śledczych UB z WUBP i KW MO w Białymstoku, PUBP w Łomży i PUBP Wysokie Mazowieckie z lat 1949-1953. Sprawa ta dot. rozpracowania i likwidacji członków zbrojnego oddziału NZW pod dowództwem ppor. Stanisława Grabowskiego pseud. "Wiarus" - działającego w latach 1947-1952 na terenach powiatów Łomża i Wysokie Mazowieckie. Akta te zawierają m.in. charakterystykę oddziału "Wiarusa", raporty i pisma UB dotyczące rozpracowania i ujęcia poszczególnych współpracowników i żołnierzy NZW, "spis członków NZW" i protokoły przesłuchań osób "podejrzanych" i świadków. Stanisław Pruszkowski pseud. „Jastrząb” figuruje m.in. w spisie "zlikwidowanych członków bandy >Wiarusa<" (na str. 330).

IPN Bi 011/22 t. 3 (161/IV).

Stanisław Pruszkowski pseud. „Jastrząb” występuje wraz ze stu kilkudziesięcioma innymi żołnierzami i współpracownikami NZW i antykomunistycznego podziemia w materiałach śledczych i operacyjnych UB z WUBP w Białymstoku z lat 1950-1952 dot. rozpracowania i likwidacji członków kilku zbrojnych oddziałów Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW), w tym oddziału pod dowództwem Stanisława Grabowskiego "Wiarusa". Akta te zawierają m.in. spisy członków oddziałów NZW, raporty, meldunki i notatki UB, schemat kontaktów Stanisława Grabowskiego ps. "Wiarus", raport o przebiegu rozpracowania oddziału pod dowództwem Zygmunta Zalewskiego ps. "Czuma", plan likwidacji oddziału Kazimierza Wieczorkiewicza ps. "Ordon", protokoły oględzin zwłok Józefa Grabowskiego ps. "Wis" i kilku innych partyzantów oraz fotografie zwłok "Wiarusa", Edwarda Wądołowskiego ps. "Humor" i Lucjana Zalewskiego ps. "Żbik". Stanisław Pruszkowski pseud. „Jastrząb” występuje w ww. aktach UB jako "zabity w czasie akcji PUBP Łomża w dniu 3.08.1949 r." - na str. 238 i 246.

IPN Bi 011/23 t. 2-3 (161/IV/F-G).

Stanisław Pruszkowski pseud. „Jastrząb” występuje wraz z kilkunastoma innymi żołnierzami i współpracownikami Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW) w aktach śledczych UB z PUBP Łomża oraz z WUBP i KW MO w Białymstoku z lat 1949-1976. To śledztwo UB toczyło się przeciwko Antoniemu Kotowskiemu (s. Bronisława, ur. dn. 14.06.1923) i innym "podejrzany" o udzielanie pomocy partyzantom NZW jesienią 1948 i później - we wsi Gronostaje i w innych wsiach pow. Łomża.

IPN Bi 07/436 (1159/III).

Stanisław Pruszkowski pseud. „Jastrząb” figuruje wraz z kilkudziesięcioma innymi żołnierzami i współpracownikami Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW) w aktach Wydz. "C" KW MO w Białymstoku z roku 1976 zatytułowanych "Charakterystyka bandy >Wiarusa<". To opracowanie dot. zbrojnego oddziału NZW pod dowództwem ppor. Stanisława Grabowskiego pseud. "Wiarus"/ "Szalony" i następnie (od końca marca 1952) pod dowództwem chor. Kazimierza Wieczorkiewicza „Ordon” - działającego od maja 1947 do grudnia 1952 na terenach powiatów Łomża i Wysokie Mazowieckie. Zapisano między innymi (na str. 12 w t. 1 i na str. 9 w t. 2), że Stanisław Pruszkowski "w 1945 r. zwerbowany został do organizacji NZW i po złożeniu przysięgi przydzielony do oddziału >Szarego< Komendy NZW krypt. >Łaba-Podhale< obejmującej powiaty Łomża i Zambrów. W okresie amnestii nie ujawnił się i przeszedł do głębszej konspiracji. W 1947 roku przyłączył się do bandy >Wiarusa< (...). W październiku 1948 r. został mianowany zastępcą dowódcy bandy. Był inicjatorem i organizatorem szeregu napadów terrorystyczno-rabunkowych (...). Dnia 3 VIII 1948 r. został zabity przez grupę operacyjną [UB-KBW] w czasie stawiania oporu".

IPN Bi 019/7 t. 1-3 (1/7).